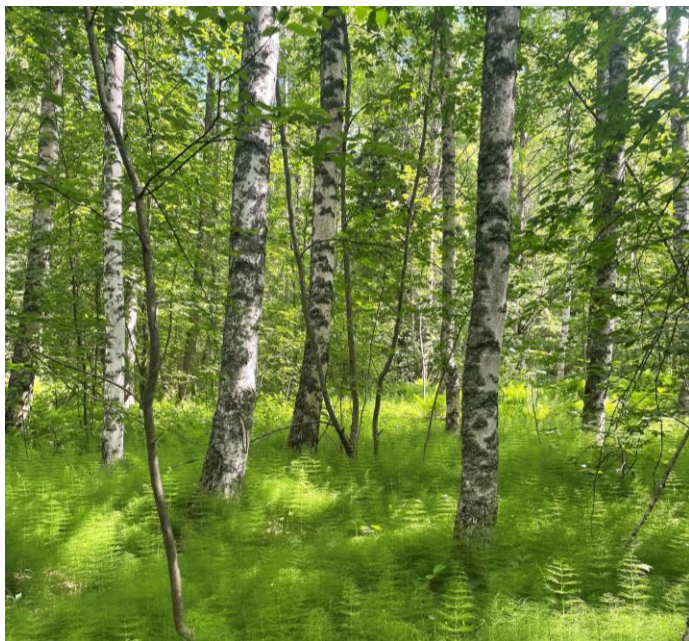


Pohjois-Savon luontoarvot kartalla

– Pohjois-Savon LUMO-ohjelma ja sen tarjoamat mahdollisuudet maanomistajille



Tilaisuudet:

- Rautalampi 28.4.25
- Iisalmi 12.5.25
- Nilsjä 15.5.25

Kahvit klo 17–17.30

Ohjelma, alkaa klo 17.30

- Priodiversity LIFE -hanke
- Pohjois-Savon LUMO-ohjelma
- Pohjois-Savon monimuotoisuuskeskittymät
 - Kysymyksiä, keskustelua
- Metsäkeskuksen tarjoamat mahdollisuudet
- MTK:n puheenvuoro
 - Kysymyksiä, keskustelua

Tilaisuus päättyy klo 19.30

Etäosallistujat:

- Mikit ja kamerat pidetään suljettuina tilaisuuden ajan.
- Kysymyksiä voi kirjoittaa keskusteluikkunaan.
- Kaikille osallistujille lähetetään palautekysely viikon kuluttua.
- Palautekyselyn mukana on linkki tilaisuuden esityksiin.
- Tilaisuutta ei tallenneta.



Priodiversity LIFE –hanke

Pohjois-Savossa

Sanna-Kaisa Rautio aluekoordinaattori

Priodiversity LIFE –hanke

Pohjois-Savon ELY-keskus



Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus



Luontokato, luonnon köyhtyminen, monimuotoisuuskato



Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

- Luontokato on luonnon monimuotoisuuden vähenemistä, lajikantojen pienenemistä, elinympäristöjen ja populaatioiden vähenemistä, uhanalaistumista ja heikkenemistä.
- Luontokato on luonnonvaraisen elämän kokonaisvaltaista hiipumista maapallolla.
- Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on maailmanlaajuinen ongelma ja ilmastonmuutoksen kanssa yksi suurimmista uhkista ihmiskunnalle.

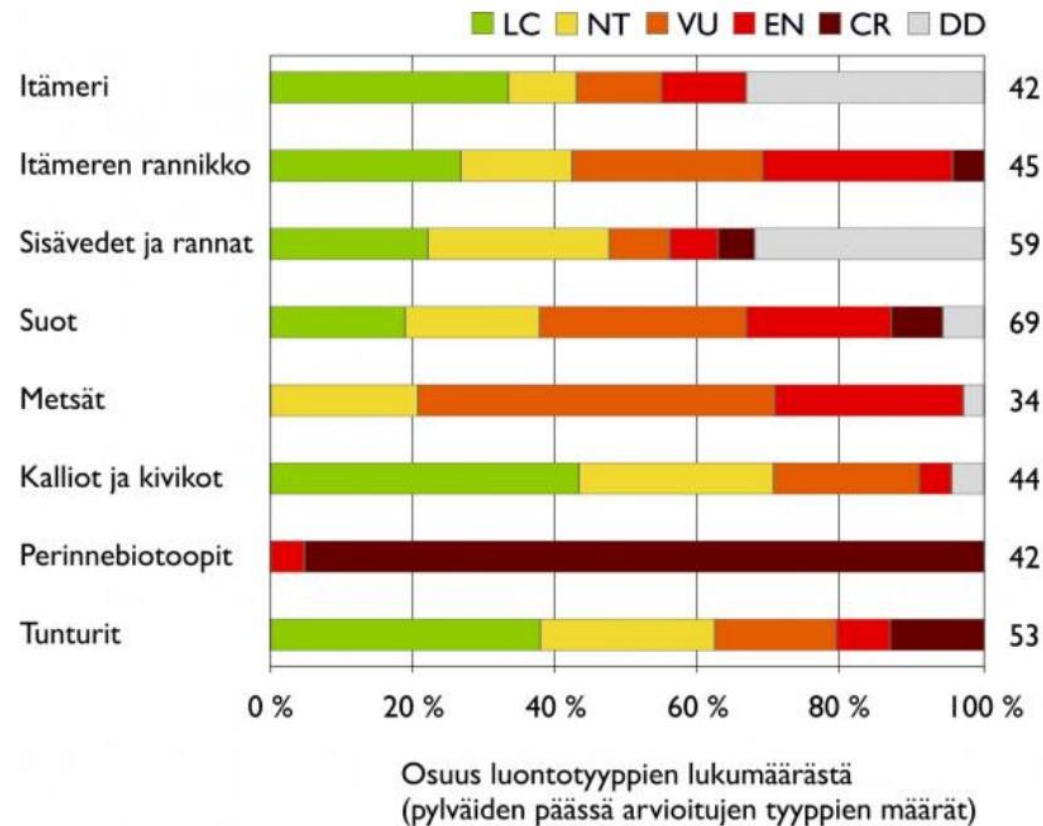


Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Suomen luonnon monimuotoisuuskato, luontotyypit



Luontotyyppien jakautuminen uhanalaisuusluokkiin pääryhmittäin. © Suomen ympäristökeskus

LC=Säilyvä NT=Silmällä pidettävä VU=Vaarantunut
EN=Erittäin uhanalainen CR= Äärimmäisen
uhanalainen DD=Puutteellisesti tunnettu

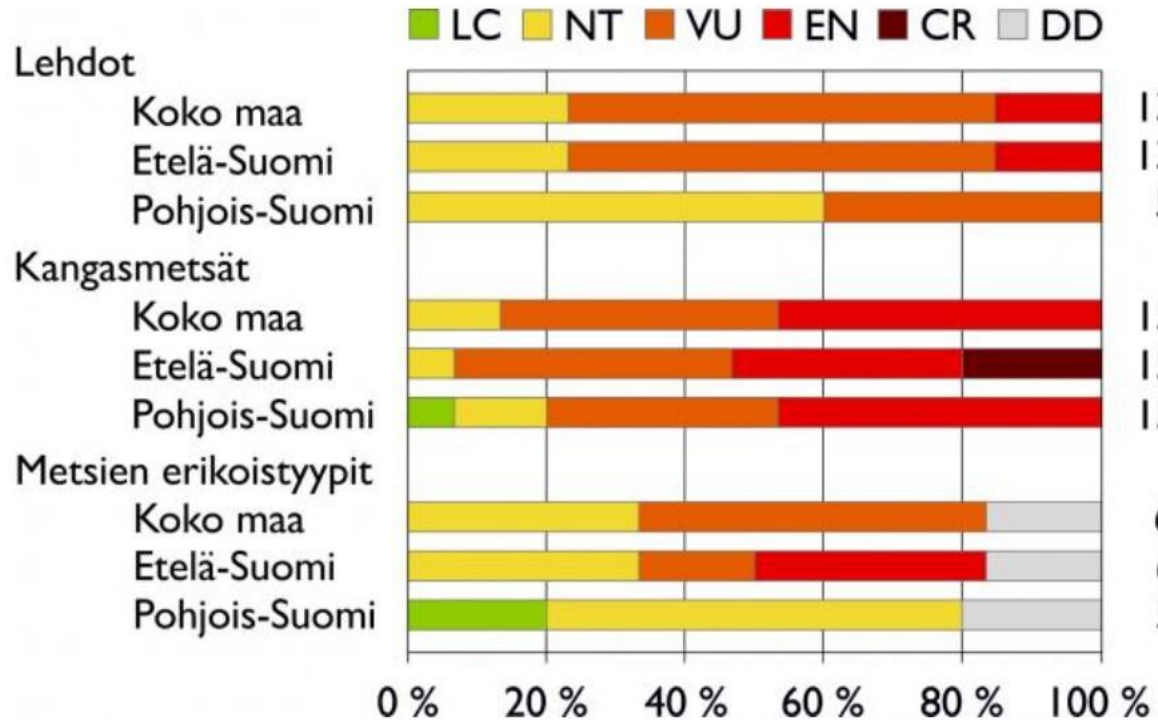
- Suomen luontotyyppien uhanalaisuus on arvioitu kahdesti (Suomen luontotyyppien Punainen kirja (2018)). Noin 400 luontotyyppistä **lähes puolet (48 %)** arvioitiin uhanalaisiksi koko maassa.
- Uhanalaisten luontotyyppien osuus on suurin perinneympäristöissä ja metsissä.
- Uhanalaistumiskehitys on ollut nopeinta tuntureilla, jossa ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät selvimmin.
- Vesistöissä tilanne on heikoin rannikolla, virtavesissä ja pienvesissä.
- **Eniten uhanalaisia lajeja ja luontotyypppejä on maan eteläosissa, missä lajimäärä ja maankäytön paineet ovat suurimmat.**



Euroopan unionin
osarahoittama



Suomen metsäluontotyyppien uhanalaisuus



Lehtojen, kangasmetsien ja metsien erikoistyyppien jakautuminen uhanalaisuusluokkiin koko maassa, Etelä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa (osuus luontotyyppien kokonaismäärästä). Ryhmätason arviot on jätetty pois, eli mukana tarkastelussa ovat vain luokittelun alimman hierarkiatason arviointiyksiköt (luontotyyppit), joiden lukumäärä kullakin tarkastelualueella esitetään pylväiden päissä. © Suomen ympäristökeskus

- Suomen metsät ovat merkittävässä määrin menettäneet luontaisia ekologisia ominaispiirteitään pitkän käyttöhistoriansa aikana.
- Monen metsäluontotyyppin pinta-ala on pienentynyt
- **Suomen metsäluontotyypeistä 76 % on uhanalaisia**
- Silmälläpidettäviksi metsäluontotyypeistä arvioitiin 21 %

LC=Säilyvä NT=Silmällä pidettävä VU=Vaarantunut EN=Erittäin uhanalainen CR= Äärimmäisen uhanalainen DD=Puutteellisesti tunnettu



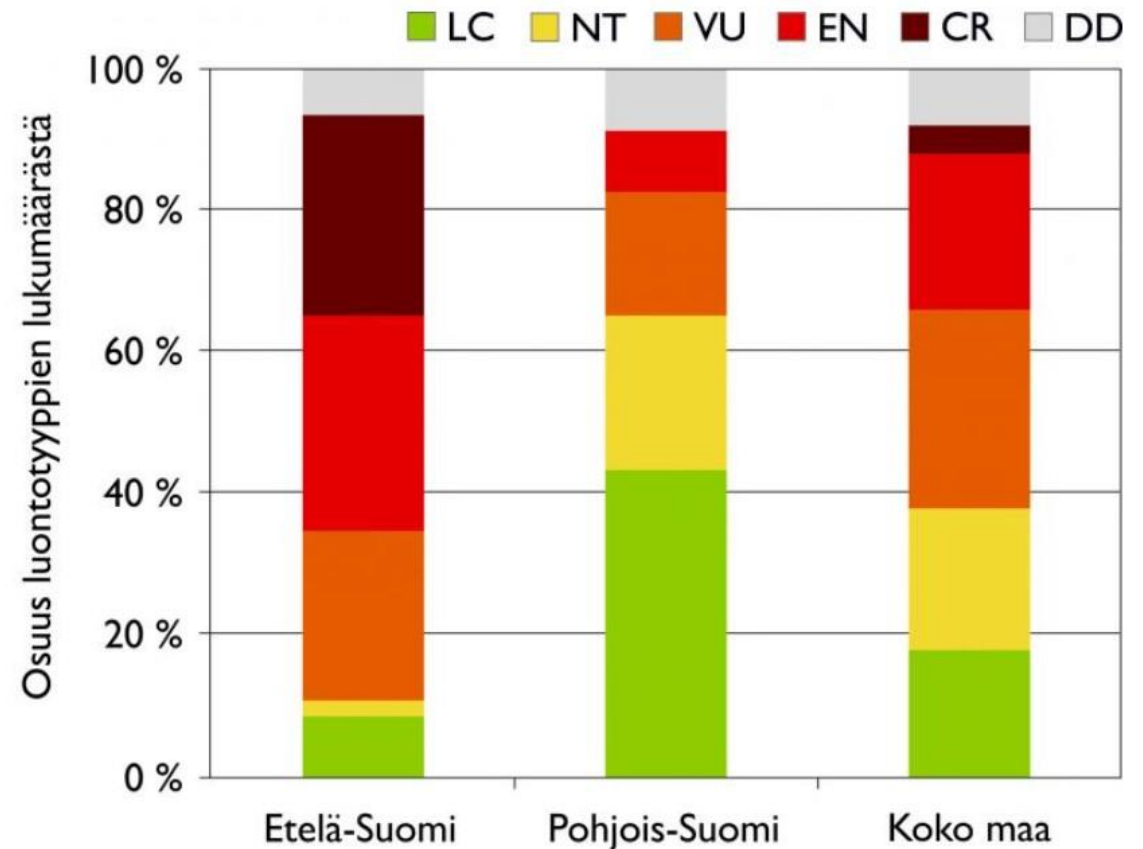
Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Suomen suoluontotyyppien uhanalaisuus

- Suoluontotyypeistä yli puolet, 54 %, on uhanalaisia ja 20 % silmälläpidettäviä
- Uhanalaisimpia ovat letot, korvet sekä neva- ja lettokorvet
- Yli puolet Suomen suoalasta on ojitettu ja Etelä-Suomessa ojitusosuus ylittää monin paikoin 75 %
- Suoluonnon monimuotoisuus heikkenee edelleen Lapin ja Koillismaan eteläpuolella



Suotyyppien jakautuminen uhanalaisuusluokkiin luontotyyppien lukumäärän perusteella Etelä-Suomessa (n=46), Pohjois-Suomessa (n=46) ja koko maassa (n=50). Osuudet on laskettu luokittelun alimman hierarkiatason mukaan eli ryhmätason arviot eivät ole luvuissa mukana. © Suomen ympäristökeskus

LC=Säilyvä NT=Silmällä pidettävä VU=Vaarantunut
EN=Erittäin uhanalainen CR=Äärimmäisen uhanalainen
DD=Puutteellisesti tunnettu

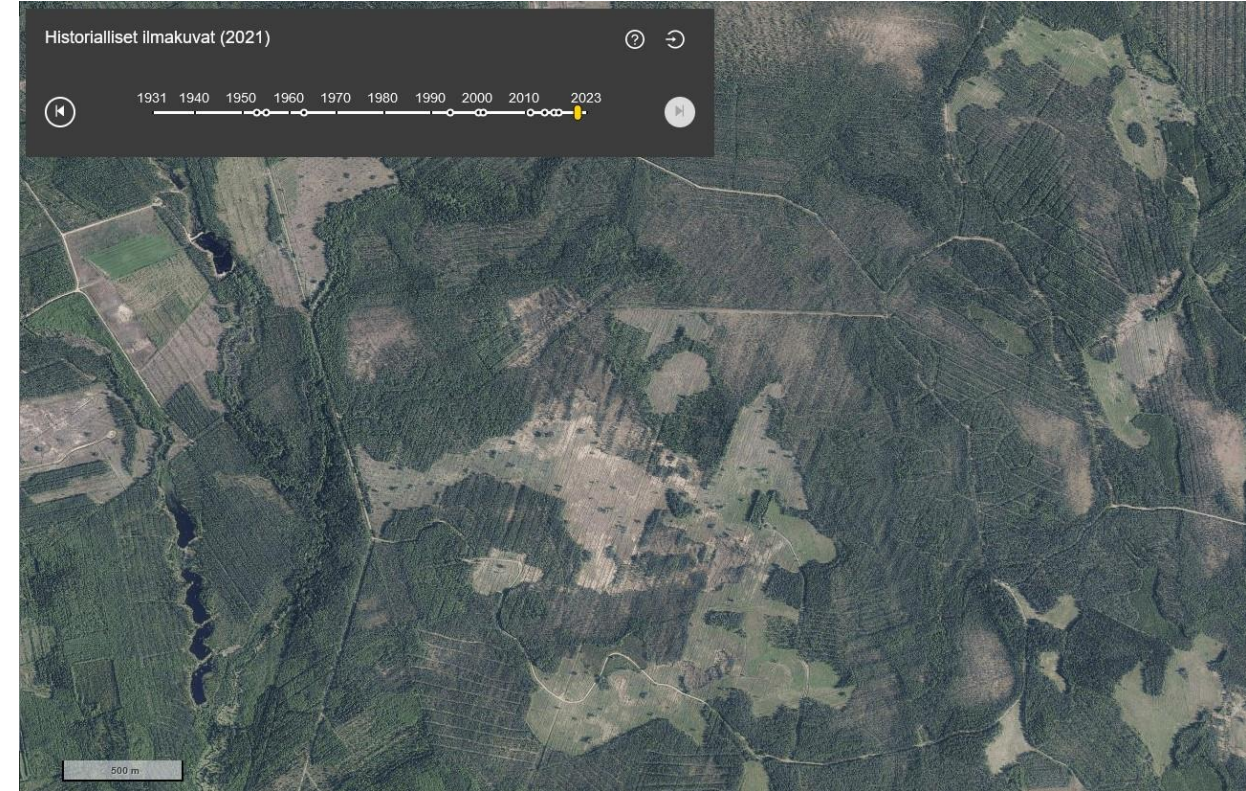
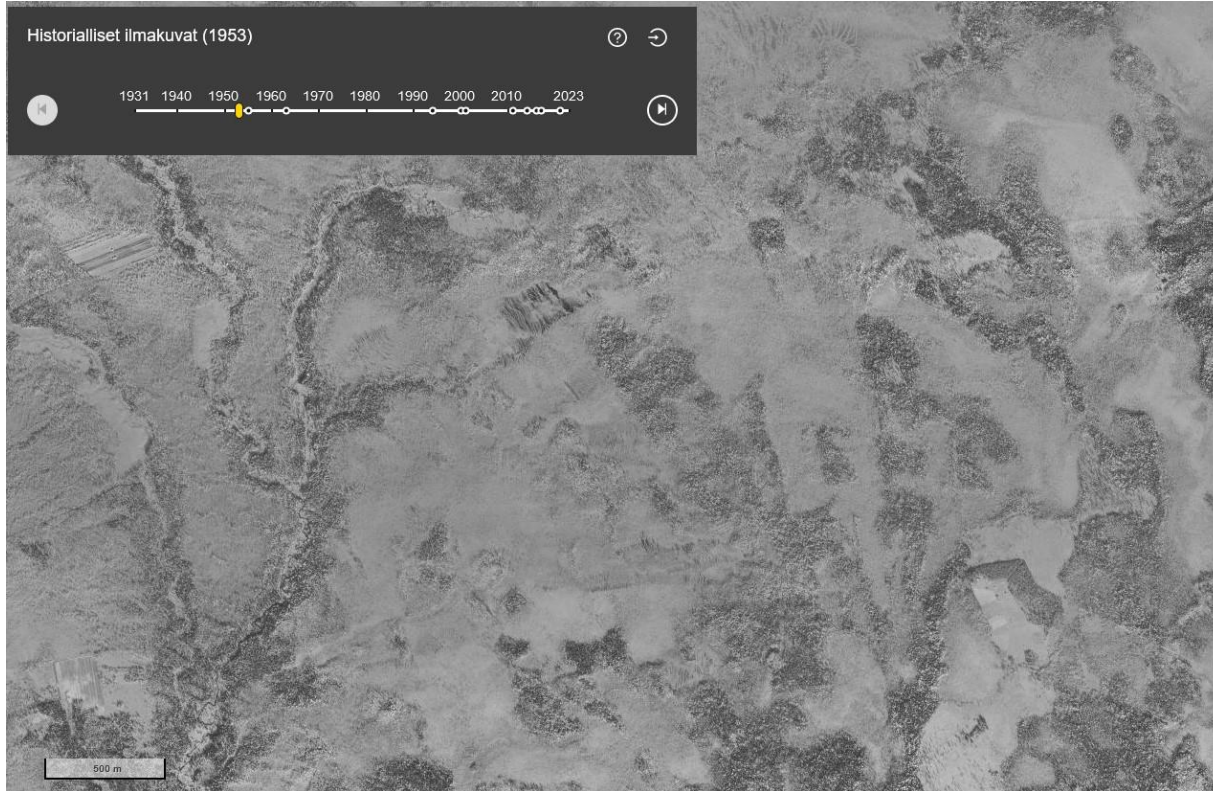


Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kiuruveden Lapinsalo 1953 & 2021



Suomi on sitoutunut sopimuksiin, joilla luonnon monimuotoisuuskato pysäytetään

- Suomi on sitoutunut YK:n biodiversiteettisopimukseen (CBD), EU:n biodiversiteettistrategiaan sekä EU:n ennallistamisasetukseen.
- Luonnon monimuotoisuuskato on globaalisti sovittu pysäytettäväksi jo kolme kertaa, kolme vuosikymmentä, ja epäonnistuttu.
- Luonto unohtuu, luonnon arvoa on vaikea määrittää. Tietoa alkaa olla, onko tahtoa?



Kuva: Sanna-Kaisa Rautio



Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus



Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

EU:n ennallistamiasetus, kansallinen ennallistamissuunnitelma

- **Sitovia tavoitteita ja velvoitteita** luonnon tilan parantamiseksi eri elinympäristöissä.
- Toimenpiteiden katettava **vähintään 20 % EU:n maa- ja merialueista vuoteen 2030**, ja vuoteen 2050 mennessä kaikki ennallistamisen tarpeessa olevat ekosysteemit.
- Ennallistamiasetus koskee muun muassa **soita**, kosteikkoja, niittyjä, **vesistöjä**, **metsiä**, maatalousympäristöjä, pölyttäjiä ja kaupunkiympäristöjä.
- **Kansallinen ennallistamissuunnitelma** laaditaan valtioneuvostossa, ympäristöministeriön johdolla, kahden vuoden sisällä asetuksen voimaantulosta (18.8.2024). Tämän jälkeen Euroopan komissiolla on kuusi kuukautta aikaa esittää suunnitelmasta huomionsa.
- **Työryhmät** elinympäristöittäin 1.1.2025 alkaen
- Tiedepohjaiset tavoitteet asetuksessa määritellyille indikaattoreille ja keinot, joilla tavoitteet saavutetaan.



Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Priodiversity LIFE pähkinäkuoressa

50 M€

- Strateginen Luonto LIFE –hanke
- Suomen kaikkien aikojen suurin luonnonsuojeluhanke

8 vuotta

2024-2031



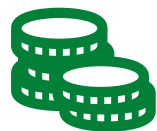
Vahvistamme ekologisia verkostoja



Kehitämme tiedonhallintaa ja hankintaa



Kunnostamme heikentyneitä elinympäristöjä



Mobilisoimme biodiversiteettirahoitusta



Vahvistamme yhteistyöverkostoja ja osaamista

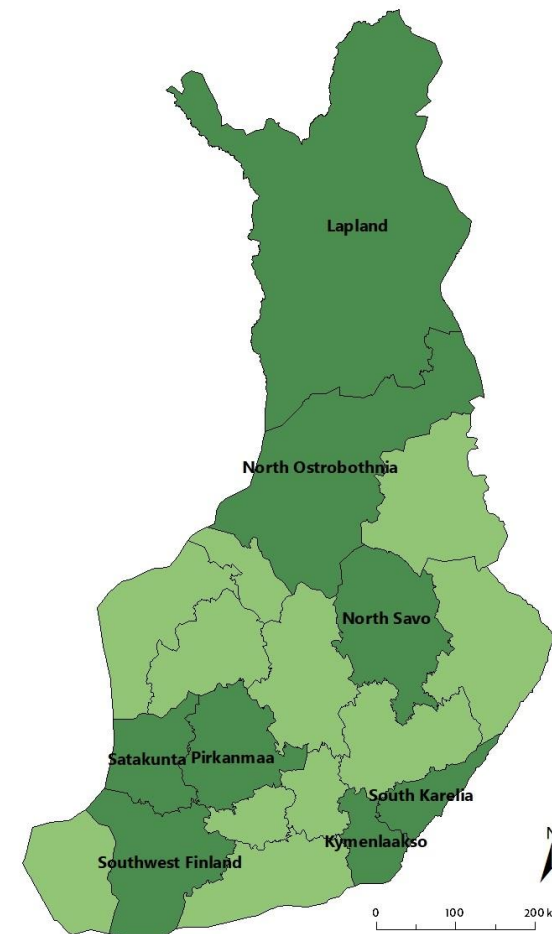


Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kumppanit ja kohdealueet



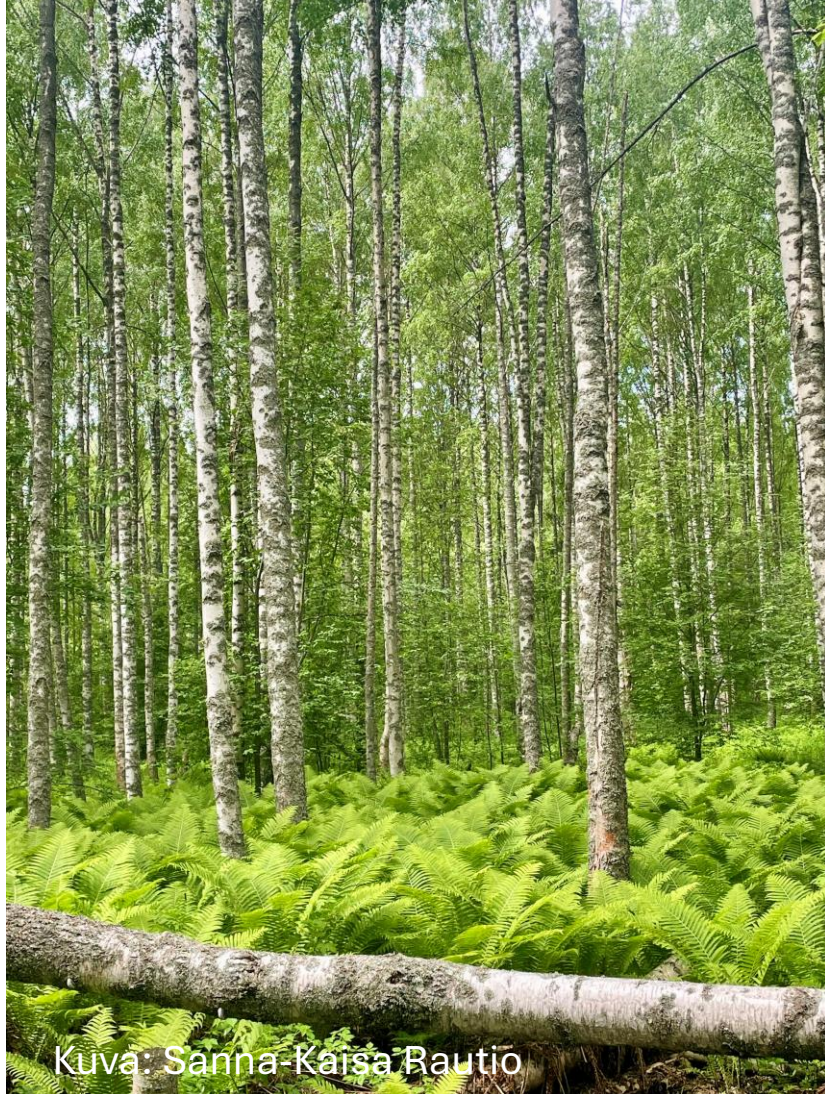
Pohjois-Savon ELY-keskus Priodiversity LIFE -hankkeessa, 3,3 M€



Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

- Sanna-Kaisa Rautio aluekoordinaattori (2024-2031)
- Mari Jäntti biodiversiteettikoordinaattori (2024-2029)
- Anna-Riikka Ihantola luontotiedon asiantuntija (2024-2027)
- Nelma Aunio & Marita Kivioja luonnonhoidon asiantuntijat (1.4.2025-2030)
- Tuotamme yhdessä sidosryhmien kanssa **Pohjois-Savon LUMO-ohjelman**
- Alamme toteuttaa **ennallistamistoimenpiteitä monimuotoisuuskeskittymillä yhdessä** muiden hanketoimijoiden kanssa (SMK, MHJHT, MHMT)
- **Koulutamme, viestimme ja teemme yhteistyötä** luonnon monimuotoisuuskadon pysäyttämiseksi
- Toimimme kaikissa projektin valtakunnallisissa ryhmissä ja verkostoissa, osa toimista ja kaikki hyödyt käytössä myös Pohjois-Savossa

Kokonaisvaltainen kunnostaminen



Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

- LUMO -ohjelmissa tunnistetuille monimuotoisuuskeskittymille kohdennetaan kunnostustoimia hankerahalla
- Teemme kunnostuksia, ennallistamista ja luonnonhoitoa
→ monimuotoisuuskeskittymillä, suojavyöhykkeillä ja niitä yhdistävillä alueilla, valtionmailla ja yksityismailla → luonnonsuojelualueilla ja niiden ulkopuolella metsissä, maatalousalueilla, vesistöissä
- Hankkeessa kunnostustoimia tekevät ELY:t, Metsähallituksen luontopalvelut, Eräpalvelut ja Metsätalous Oy sekä Metsäkeskus.
- Teemme kerralla kaiken tarpeellisen huomioiden erilaiset elinympäristöt, lajit, vieraslajit, kulttuuriympäristön ja sosioekonomiset vaikutukset
- Kaikki toimet ovat maanomistajille vapaaehtoisia
- Aloitamme Rautavaaran Tiilikan monimuotoisuuskeskittymältä



Lintuvesien innovatiivinen imuruoppauspilotti Iisalmen Keskimmäisellä



Kuva: Sanna-Kaisa Rautio

- Hitaan virtaaman imuruoppaus, vaikuttaa vesistön samentumaan, tummentumaan, ravinteisiin ja orgaaniseen hiileen
- Uusi menetelmä Suomessa, kokemuksia Ruotsista
- Toteuttajana SYKE, erikoistutkija Laura Härkönen
- Pohjois-Savon ELY-keskus mukana
- Taustaselvitykset (linnusto, direktiivilajit, pohjaeläimet ym.) 2025-2026
- Lupaprosessit 2026-2027
- Toteutus 2028-2030



Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Pohjois-Savon LUMO-ohjelma

Mari Jäntti, biodiversiteettikoordinaattori

Priodiversity LIFE -hanke

Pohjois-Savon ELY-keskus



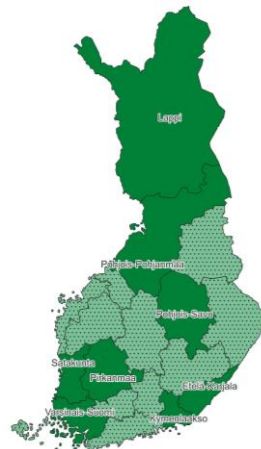
Euroopan unionin
osarahoittama



Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Maakunnalliset LUMO -ohjelmat

- Luonnonsuojelulaki, 13§:
 - YM laatii kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian
 - ELY-keskukset (2026 alkaen Elinvoimakeskukset) voivat laatia alueilleen luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelman (= maakunnalliset LUMO-ohjelmat)
- Priodiversity LIFE:ssa laadittavat LUMO-ohjelmat:
 - Pohjois-Savo
 - Pohjois-Pohjanmaa
 - Pirkanmaa
 - Varsinais-Suomi
 - Satakunta
 - Kymenlaakso
 - Etelä-Karjala
 - Lappi
- LUMO-ohjelmia laaditaan myös muulla rahoituksella muissa maakunnissa.



Tekstit Priodiversity LIFE ja Mosatonttu Oy. Kuvitus Vappu Ormio. 2022.

Mikä LUMO-ohjelma on?

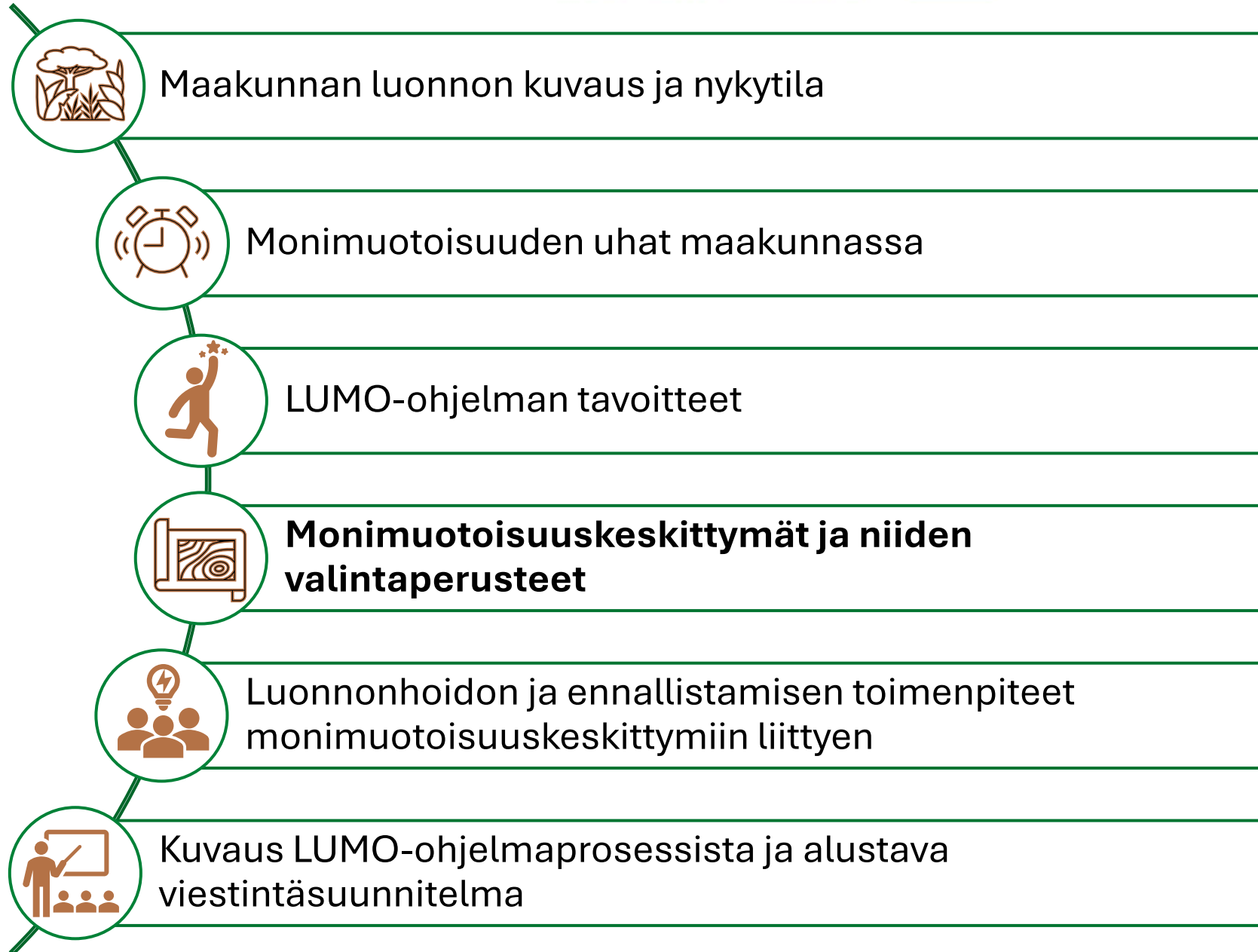
- Uusi työkalu luonnon monimuotoisuustyön edistämiseen maakunnassa, joka
 - laaditaan laajassa yhteistyössä,
 - kokoaa yhteen maakunnan luontotietoa ja osoittaa luonnon monimuotoisuudelle merkittäviä monimuotoisuuskeskittymiä ja myöhemmin monimuotoisuusverkostoja,
 - määrittää mm. maakunnallisia tavoitteita ja priorisoituja toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja turvaamiselle.
- Tavoite on luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen ja kehityssuunnan kääntäminen positiiviseksi maakunnassa
 - mahdollista saavuttaa ainoastaan alueellisen yhteistyön voimin.



Aikataulu ja sisältö (2025)

Aikataulu

- Luonnosversio 2025
 - Päästään luonnonhoidossa ja ennallistamisessa vauhtiin
- LUMO-ohjelma valmis 2027
 - Sisältö laajenee
 - Hyödynnetään mm. SYKE:n ja LUKE:n tuottamia analyyseja



Pohjois-Savon LUMO-ohjelman organisoituminen



Pohjois-Savon LUMO-työryhmä:

ELY, maakuntaliitto, SMK, MHLP, MHMT, MTK, Is-piiri, Kuopion kaupunki

Helmi-Metso YTR:

Kuopion kaupunki, ProAgria, Riistakeskus, MTK, Metsäkeskus, maakuntaliitto, Savonia, Lintuyhdistys Kuikka, Rautavaaran kunta, Stora Enso, P-S Is-piiri, MHLP, MHMT, POSELY

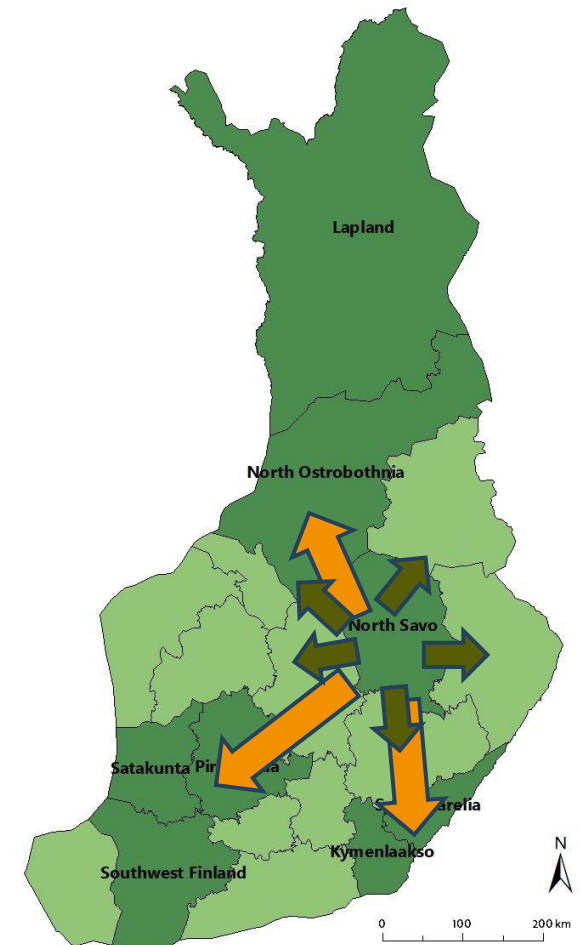
Naapuri-ELY-yhteys:
POK, ESA, KES, KAI, POK

ELY-keskusten LUMO-ohjelmaryhmä: myös muut rahoitukset

Priodiversity LIFE: BD-koordinaattoriryhmä:
POP, PIR, VAR, KAS

Priodiversity LIFE: LUMO-teemaryhmä:
MHLP- ja erä, MHMT, SMK, Luke, Syke, Tapio, WWF, Luomus, Ruokavirasto, SLL, YM, MMM, VNK, VM

Laajempi alueellinen osallistaminen, mm. työpajat



MIKÄ ON MAAKUNNALLINEN MONIMUOTOISUUSKESKITTYMÄ?

Maakunnalliset monimuotoisuuskeskittymät ovat maakunnan merkittävimpiä eri luontotyyppien ja lajistollisen monimuotoisuuden keskittymiä.

Ennallistamista, luonnonhoitoa ja vapaaehtoista luonnonsuojelua voidaan suunnata monimuotoisuuskeskittymille.

MITEN MONIMUOTOISUUSKESKITTYMÄT TUNNISTETAAN?

Monimuotoisuuskeskittymät tunnistetaan parhaaseen saatavilla olevaan luontotietoon perustuen, osana maakunnallista LUMO-ohjelmaa, yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Mitä monimuotoisuuskeskittymät tarkoittavat?

- Auttavat kohdentamaan luonnonhoitoa ja ennallistamista sinne missä tarve ja vaikutukset ovat suurimmat
- Kaikki toimet ovat vapaaehtoisia maanomistajille
- Tuovat tietoa luonnon monimuotoisuudesta eri kohderyhmille
- Mahdollisuuksia maanomistajille, metsäammattilaisille ja yrittäjille ennallistamisessa ja luonnonhoidossa
- Lisärahoitusta luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen
- Luonnonarvokaupan mahdollisuudet tulevaisuudessa
- Hyödyt matkailun ja virkistyskäytön saralla



Kuva: Mari Jäntti



Mitä seuraavaksi LUMO-ohjelmassa?

- Tavoitteiden määrittely luonnosversioon
 - Tavoitteet määritellään maakunnallisesti
 - Toteutetaan kansallista biodiversiteettistrategiaa (luonnosversio)
- Toimenpiteiden määrittely luonnosversioon
 - Toimenpiteitä eri toimijatasoille
 - Luonnosversioon toimia liittyen monimuotoisuuskeskeisiin
 - Toimenpiteitä tuodaan kansainvälisistä ja kansallisista strategioista
 - Toimenpiteiden luominen alueellisessa sidosryhmäyhteistyössä
 - Sitoutetaan toimijoita tavoitteisiin ja toimenpiteisiin



Kuva: Mari Jäntti

Kiitos mielenkiinnosta!
Olkaa yhteydessä, matalalla kynnyksellä!

Sanna-Kaisa Rautio
Aluekoordinaattori

sanna-kaisa.rautio@ely-keskus.fi

Puh. 0295 026 222

Anna-Riikka Ihantola
Luontotiedon asiantuntija

anna-riikka.ihantola@ely-keskus.fi

Puh. 0295 026 319



PRIODIVERSITY



Hanke on saanut osarahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan unioni tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.



Mari Jäntti

Biodiversiteettikoordinaattori,
Pohjois-Savon LUMO-ohjelma,
vanhempainvapaalla 4.8.25 alkaen

mari.jantti@ely-keskus.fi

Puh. 0295 026 069

Nelma Aunio
Luonnonhoidon asiantuntija

nelma.aunio@ely-keskus.fi

Puh. 0295 026 195

Marita Kivioja
Luonnonhoidon asiantuntija

marita.kivioja@ely-keskus.fi

Puh. 0295 026 127